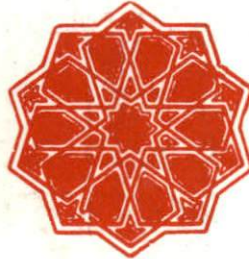

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

CİLT : XXXVII

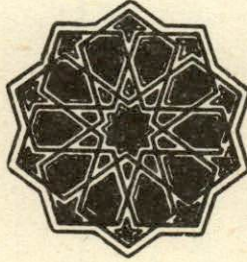

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

CİLT : XXXVII

Bu Dergide Yayınlanan makalelerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

ISSN 1301-0522

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ - 1997

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Prof. Dr. Hüseyin ATAY <i>Nefis</i>	1
Prof. Dr. Beyza BİLGİN <i>Hollanda Yüksek İslam Okulu</i>	59
Prof. Dr. Beyza BİLGİN <i>Debatte Über Islamische Pädagogik In Den 20. Jahrhundert</i>	67
Prof. Dr. Beyza BİLGİN <i>Müslümanların İslami Eğitiminde Gerekli Değişmeler</i>	73
Prof. Dr. Beyza BİLGİN <i>Notwendige Veränderungen Der Islamischen Erziehung In West-Europa Und In Den Islamischen Landern</i>	79
Prof. Dr. Sabri HİZMETLİ <i>Değişim ve İslam</i>	87
Prof. J. DANIELOU (Çev. Prof. Dr. Abdurrahman KÜÇÜK) <i>Kilisede Misyoner Düşüncesi</i>	101
Prof. Dr. Nesimi YAZICI <i>Karesi Gazetesi Penceresinden Balıkesir'de Dini Hayat Üzerine Bazı Gözlemler (1916-1917)</i>	105
Prof. Dr. Hamid ALGAR (Çev. Doç. Dr. Ethem CEBECİOĞLU) <i>Volga-Ural Bölgesinin Son Büyük Nakşibendî Şeyhi=Şeyh Zeynullah Rasulev</i>	131
Doç. Dr. Mustafa ERDEM <i>İlahi Dinlerin Kutsal Kitaplarında Helal ve Haram Anlayışı Üzerine Bir Araştırma</i>	151
Doç. Dr. İrfan AYZAN <i>Emeviler Döneminde Mevali ve Zımmilerin İdaredeki Rolü</i>	175
Doç. Dr. İsmail Hakkı ÜNAL <i>Haneî Usulcülere Göre Hz. Peygamberin Fiilleri</i>	191
Doç. Dr. İbrahim SARIÇAM <i>Küme't b. Zeyd el-Esedî ve Hâşimiyât'ı II</i>	201
Doç. Dr. İdris ŞENGÜL <i>Kur'an Üzerine</i>	233

Prof. Dr. Muhammed Abdullah DRAZ (Çev. Doç. Dr. Ahmet Nedim SERİNSU)	
<i>"Kur'ân-ı Kerim'in Nüzul Sırasına Göre Tertib Edilmesi Teklifi"ne Edebi Eleştiri</i>	245
Yrd. Doç. Dr. Ruhi KALENDER	
<i>Musiki ve İnsan</i>	263
Dr. Niyazi AKYÜZ	
<i>Dinin Nesnelleşmesi</i>	273
Michael COOK (Çev. Dr. Sönmez KUTLU)	
<i>İslam'da Aktivism ve Quietizm: İlk Mürcienin Durumu</i>	305
Dr. Sönmez KUTLU	
<i>İlk Mürciî Metinler ve Kitâbü'l-İrca</i>	317
Dr. Baki ADAM	
<i>Yahudiliğin Hıristiyanlığa ve İslam'a Bakışı</i>	333
Dr. Öznur ÖZDOĞAN	
<i>Kendini Gerçekleştirme Açısından İnsan-Din İlişkisi</i>	359
Dr. Gülay CEZAYİRLİ	
<i>Dinî Grup ve Toplumsal Grup</i>	365
Dr. Bayram AKDOĞAN	
<i>Çağdaş Musikînaslardan Tunus'lu Büyük Bestekâr ve Müzisyen Dr. Salih el-Mehdî'nin Hayatı, Eserleri ve Musiki Anlayışı</i>	377
Dr. Mustafa AŞKAR	
<i>Osmanlı Devletinde Alim-Mutasavvıf Protipi Olarak; Şeyhülislam Molla Fenârî ve Tasavvuf Anlayışı</i>	385
Dr. Mustafa AŞKAR	
<i>Ebu Abdurrahman Sülemî'nin Zikru'n-Misveti'l-Müteabbidâti's-Sufiyyât Adlı Eseri ve Tasavvuf Tarihinde Kadın Sufilerin Yeri</i>	403
Dr. Recai DOĞAN	
<i>Osmanlı Eğitim Kurumları ve Eğitimde İlk Yenileşme Hareketlerinin Batılılaşma Açısından Tahlili</i>	407
Ar. Gör. Bilal KEMİKLİ	
<i>Türk Tasavvuf Edebiyatında Risale-i Devran ve Semâ Türü ve Gaybî'nin Devran ve Semâ'a İlişkin Görüşleri</i>	443
Dr. Seyfettin ERŞAHİN	
<i>İslam Tarihçiliği Üzerine (Kitap Tanıtımı)</i>	461

MÛSİKÎ VE İNSAN

Yrd. Doç. Dr. Ruhi KALENDER

Mûsikî, güzel sanatların, kulağa hitabeden bir dalı, en önemlilerinden biri, çok güçlü tesiri olan ve aynı zamanda ses üzerine kurulmuş bir sanat ilmidir. Bu sanat, fertlerin ve toplumların hayatında önemli bir rol oynar ve insanın fıtratında bulunan tabii bir ihtiyacıdır. Onun manevi duygularını, acı ve tatlı hatıralarını dile getirir.

Mûsikî, lezzetlerin en büyüklerinden olup, işiten ve dinleyenlerin kalplerine neşe ve sevinç verir. Dinleyenin organlarını titretir, nefsinin dinlendirir, sinirlerini rahatlatır. Kederlerini unutturur, zihnini açar ve huyunu yumuşatır.

Güzel ses, kanın damarlarda aktığı gibi, vücuda yayılır. Güzel sesle, kan berraklaşır, nefis gelişir, kalp dinlenir. Çünkü mûsikî; organları yormadan elde edilen bir lezzettir.

Annenin ağlayan çocuğuna ninni söylediğinde, çocuğunun sesini kesmesi de, çobanın kavalını çaldığında, koyunların hepsinin ota koşması da; sürücünün söylediği güzel nağmelerle develerin hızlanması da söz konusu mûsikînin etkisindedir¹. Savaşta askerler de güzel mûsikî nağmeleriyle ölüme koşmaktadır².

Beste ve mûsikînin yapılması ve icrası, insan duygusunun bir ifadesi olduğundan, nefis mûsikîden gıdalanır, onunla neş'elenir, sevinir ve canlanır. Bundan dolayı nefis mûsikîye ilgi duyar.

Toplumda, insan hayatının bir yansıması olan mûsikî, sonsuza kadar giden hayatının gelişme dönemlerini de canlandırır. Aynı zamanda mûsikî, maddi ve manevi olarak çeşitli yönleriyle, insanın yaşadığı ortam ve çağı canlı bir şekilde aktarır. Genel olarak şarkı ve türkü, mûsikîden ayrı düşünülmeceğine göre, bu, Araplarda da böyledir, çünkü bunlar-

1. İbn. Haldun, *el-Mukaddime*, Çev.: Zakir Kadiri Ugan, II/423-437, MEB, İstanbul 1991.

2. A.g.e., II/4.

dan herbiri organik olarak birbirine sıkıca bağlı olduğundan, birbirine etki etmekte ve birbirini tamamlamaktadır³.

Mûsikî, insanı varlıktaki en yüce kudrete, onu tanrısal varlığına yaklaştırır. İnsanın kendisi de âhenk ve melodiden yapılmıştır. Âhenk ve melodi ezelden beri insanda vardır ve insan ruhunda yankılanıp gidecektir. Mûsikî, düzenlilik kurallarına dayanmaktadır. İnsanın kelimelerle anlatamayacağı duygu ve düşüncelerini güzel seslerle anlatmasına yardımcı olur. Bu bakımdan mûsikî bir dildir⁴.

İnsan; hayvanlar, kuşlar, böcekler ve türlü tabiat olaylarından çıkan ve çeşitli anlam taşıyan tabii sesleri de düşünecek olursa, ortaya bir âhenk (armoni) topluluğunun çıktığını görür.

Tabiat, tümüyle bir âhenk, bir düzen ve ritimdir. Tabiattaki bu armoni, kendiliğinden mûsikîyi meydana getirmiştir. O halde kısaca, tabiatta bir armoni ve buna dayanan bir mûsikî yaratılmış ve vardır. Çoğu zaman duygulanmak, dinlenmek, baskıya uğramış düşüncelerimizi boşaltabilmek için, tabiatta koşuyor, daha doğrusu kendimizi onun içinde bırakıyoruz. Onu sadece gözlerimizle seyretmiyor, kulaklarımızla da dinliyoruz. Göz, kulak birleşimi olan bu algılar, uhumuza ulaşıyor, yerine göre sonsuz bir evren içine dalarak kendimizi adeta kaybediyoruz. Tabiat bir bütündür. İnsan da onun bir parçası olduğuna göre, ondaki âhenk (armoni) insanda da vardır. Ruhî hayat, insan armonisinin en önemli elemanıdır. Bu eleman düzenli olduğu sürece, insan günlük yaşantısı içinde âhenkli, çevresine uyumlu ve başarılıdır. Zamanla davranışlarımızdaki bozukluklar, çevrenin olduğu kadar, kendi dikkatimizi de çekiyor. Ruhî armonimizde olan bu bozulma olayının anlamı ve nedeni ya içe, ya da çevreye aittir. Öyleyse mûsikî dediğimiz tabiatın tabii armonisini dile getiren bestelerle, bozulan bu insan armonisi niçin düzeltilemesin? Mûsikî, gerçekten insanın ruh dengesini tekrar yeniden kurabilen, onu armonileştiren ve çevresine gereği gibi, uyumunu yeniden sağlayabilen bir araçtır. Özetle mûsikî; kaynağını tabiattan alan, sadece bir düşünüş değil, aynı zamanda düşündürücü niteliğini de taşıyan Allah'ın bir şifâ (tedâvi) aracıdır diyebiliriz⁵.

Biz bu makalemize; "Mûsikî ve Hayat", "Mûsikî ile Tedavi" konularında, birbiri ile ilgili olan Almanca iki kısa metnin çevirisini ekliyoruz.

3. Dr. Şahane Ali en-Natûr, "İslâma göre Ses ve Mûsikî Sanatı", Çev: Yrd. Doç. Dr. Ruender, Dr. Adem Akın, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, XXXIII/188, Ankara 1992.
4. Yalçın Çetinkaya, *İhvân-ı Safâ'da Müzik Düşüncesi*, İstanbul 1995, s. 13.
5. Ruhî Kalender, "Ruh Hastalıkları Tedavisinde Mûsikî", A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, XXXI/271-281, Ankara 1989.

I- MÜSİKÎ VE HAYAT⁶

(1918)

*Yazarı: August HALM**Çeviren: Yrd. Doç. Dr. Ruhi KALENDER*

1- Müzik ihtiyacı her zaman olmuştur ve muhtemelen her zaman da olacaktır; müziğin ihtiyaçtan, yani dans, yürüyüş, iş ve aşk şarkılarıyla doğmuş olması ihtimal dahilindedir.

2- Bu anlamda, müzik gerçek sanat olarak yaşamın içinden çıksa da, yaşamın bunu her zaman sağladığı da söylenemez, özellikle kullanılabilirlik derecesini bir kalite işareti olarak göremeyiz. Bu hususun herkesce açıkca görüldüğü bir duruma işaret etmeye müsaade edilirse, vals hatırlatırım. Vals⁷ yapmaya çok uygun, ama hakikaten adı melodileri kim hatırlamaz. Buna karşılık, kolaylıkla vals yapılabilecek güzel melodilerin de olduğu (bazıları böyle bir şeyi hoş karşılamasa da) doğrudur: Berlioz'un "Faust"unda hayaletlerin dansına işaret ederim, Gluck da bize bir örnek vermektedir. Yani söz konusu olan valsın seviyesi değildir ve daha asil hareket biçimleri için de aynı şeyin geçerli olduğunu görüyoruz. Yürüyüş için çok uygun olan bir şarkının, bundan dolayı ille de iyi bir şarkı olması gerekmez. Ama olabilir de: Ancak o halde dahi, kalitesinin uygulamada ikinci derecede ehemmiyeti haiz bir şey olup olmadığını kendimize sormak durumundayız.

3- Bu soru kesin olarak cevaplandırılması mümkün olmasa da, bizi düşündürmektedir. Her hâlükârda ihtiyaç müziği ile gerçek sanatsal müzik arasında gerekli olan bağın olmadığını gördük ve bu eksiklik iki taraflı iradenin, yani yaşam ve sanat iradesinin kısmen birbirine düşmanlığı, kısmen lakaydisi ve kısmen birbirinden kopması şeklinde görülebilmektedir. Buradan hareketle, keza olası bir dostluk da bir tesadüf olarak görünmektedir.

4- Gezginci kumpanyalar sanatsal kültür gibi bir şeye ulaşmaya çalıştıklarında ve kısmen buna sahip olduklarında, bilhassa alçakgönüllülükleri ve sınırlamaları ile kültür iradesi için gerekli olan sağlıklı seçim kuralı uyguladıklarında, yani sadece sağlıklı ihtiyacı kabul ettiklerinden kendi ihtiyaçlarının artık seçkin olarak tanımlanmasında mutabık olsalar da (yoksa bir çok hususta anlaşılamamaktadırlar), yani gezginci kumpan-

6. Bu makale, Almanya'da, Duisburg Şehir Kütüphanesinde bulunan "Von Form und Sinn der Musik (Müzik'in Anlamı ve Şekli) adlı kitabın 240-244 sahifelerinden alınmıştır. Kitap, 1978'de Wiesbade'de basılmıştır.

7. Vals; Alman menşeli, Türk Müsikiğinde Semâî usûlü ile yazılan, üç zamanlı, dönmüci ve figürlü kıvrak dans (Çev.).

yalar bu hususta rekabet halinde olsalar da, yukarıdaki izahattan sonra, bir hatada mutabık olduklarını ifade ederiz. Ama bizim için daha önemli olan, kültür kelimesini kullanmaları ve böylece onu uygulamasalar, hatta uygulayamasalar bile fikri bir ölçeği kabul etmeleridir. Bunda bilinmeyen bir tanrı için bir süre hiç veya gelişigüzel kurban sunacakları bir sunak taşı yapan, ama ona kurban vermeyi veya bir kurban yeri hazırlamayı yükümlülüğünü hisseden şehirlilere benzemektedirler.

5- Müzik sanat olarak bir kez dünyaya gelmiştir ve onun ışığına karşı gözlerini kapatmak artık mümkün değildir, yoksa bu, bilhassa bir Alman için, bir görevi unutmak demek olur. Almanlığa kanlı bir şekilde hücum edildiği zamanımızda neyin Alman olduğunu birçok kişi tanımlamaya çalışmaktadır ve tabiiyle bu soruya değişik cevaplar verilmektedir. Biz bunları çoğaltmak istemiyor, ancak Gieschen'in sözünü tekrarlamak istiyoruz: "Alman olmak bu kadar pahalıya mal olduğuna göre, bundan böyle herhalde herkesin nezdinde değeri yüksek olacaktır." Müziksiz bir Alman Ulusunu düşünemeyiz (ancak sanat ve fikri güç olan müziği kastediyorum) ve müzikte Alman Ulusu liderliği elde etmiştir. Bu bakımdan, Alman sözünün içeriğini değişik şekillerde görenlerin de müştereken yukarıda sözü edilen görevi kabul edecekleri kanaatindeyim.

6. Müzikle gerçek bir ilişki, onunla fikri dostluk bugün için fevkalade zor, birçok durumlarda ise hiç mümkün değil. Belki iyi liderlerimiz var, ama çok azı onun hakkında birşey biliyor; birçok iyiniyetli arabulucular var, ancak bunların bir liderin meziyetleri olan kesin kararlılıkları, içgüdüleri veya içgüdülerinin güvenilirliği yok; bunların dışında, incelikleri keşfedebilen ancak bütün zorunluluklara karşı kör ve sağır olup bunları hiç algılayamayan ve olsa olsa bir nevi fikri iz sürücü olarak tanımlayabileceğimiz nüans kâşiflerimiz var; ve nihayet (bu tiplerin ara kademeleri ve karışımları bir tarafa) verdikleri zararın kötü niyetten mi iyi niyetten mi olduğunun artık önemi olmayan gevezeler ve çığırtkanlarımız var. havariler gibi soruyoruz. "Kim bu durumdan mutlu olabilir?"

7. Birçok kişinin tavsiye ettiği gibi müzikle saf ruhsal ilişkimizle bir hüküm vermekten kaçındığımızı; tekrar ihtiyacın nufuzu altına girdiğimize ve sanatı bir bakıma biyolojik olarak algıladığımızı işaret etmemiz gerekmez.

Ama sanatın karşısında da inkar edilemez şekilde karakterimizin ve hayata bakışımızın bir parça etkisi olacaktır; ruhsal ve fikri dostluklarımızı seçerken, zorunlu olarak onlar da söz sahibi olacaklardır. Geniş kitlelerin kabullendiği şey, ona zorunlu olarak iştirak etsekde, bize yakışmaz: Bugünkü konserlerde iyinin yanında kötünün, asilin yanında adinin, müziğin yanında müzik dışının, sanatın yanında altsanatın durduğu gelişigüzel bir karışım. Bir seferinde, içinde tanınmış isimlerin bulunduğu yeni bir orkestra organizasyonuna plan ve amaçları hakkında bir haber hazırla-

mak maksadıyla müracat etmiş ve peşinen esasta plan ve yön yokluğunu belli eden bir cevap ve de bunu sanki bir avantajmış gibi vurgulamalı olarak almıştım.

Muhakkak ki herşey herkesin hoşuna gitmez; ancak çok azı bir yönde gitmek istiyor veya bir yöne karşı çıkıyor. Kanaatimce, Müzik adı altında, bir ad altında toplanması mümkün olmayan şeyler yapıldıkça, "hiçbir şey gerçek olmayıp herşey mübah oldukça" ulus bölünecek ve ruhsal ihtiyaca göre gruplar oluşacak ve ayrışacaktır.

8. Karakter ve hayata bakıştan söz ettim, yani "ihtiyaç" ile aralarındaki farkı gösterebildiğimi umduğum gereksinimleri yaşamın bir parçası olarak görüyorum. Yaşam kelimesinin sanatla birlikte kullanımında tekrar tekrar görülen yanlış anlamalar nedeniyle burada bir süre daha kalacağız.

Doğrusu sanatın yaşamın içinde köklenmiş olması gerektiğinde herkes mutabıkmiş gibi görünüyor. Gerçekten bu söz, çok anlama gelip hemen hemen hiçbir şey söylemediğinden, birçoğu için uygundur. Ama açık olmaya ve rengini belli etmeye zorlanırsa, yine aynı açıklıkla ya yanlış veya sözünü etmeye değmez bir lapalis gerçeği olduğu görülecektir.

9. Richard Strauss, diğerlerinin yanısıra, evcil sahnelerin birini takip ettiği bir Sinfonia domestica'yı yazmıştır. Aile hayatı: Bu da muhakkak ki yaşamın içinde köklenmiştir.

Anton Bruckner bize, içerik anlamında her yoruma kapalı senfoniler hediye etmiştir. Yani burada "sanat için sanat" söz konusudur ve bunu bazıları yaşama yabancı ve hatta bir nevi asalaklık olarak görmektedirler. Ama sanatsal yaşam gücünün nerede olduğu, gerçek ruhsal besin ve hazzın nereden aktığı hususunda müzik insanlarının şüphesi yoktur. Bir yanda günlük hayatın verdiği intibaların bolca baharatlanmış olsa da donuk bir karışımı; nahoş, yaşamdan mahrum, belki yaşamla alay eden, ancak yaşam tarafından alay edilmeyi hakkeden bir siltüet - bu tarafta ruhun kendi gerçek yaşamı. Asalak bitki banzetzmemize dönemim ve kendimize, acaba sanatın kendisinin bu nevi ev senfonileri ile hayatın içinde otlakçılık yapmakta olup olmadığını soralım? Gayet tabii buna karşılık, burada yaşamın ileri sürdüğü talepleri ile sanata zarar verdiği ve onun öz-suyunu kuruttuğu söylenebilir. Ama sanata olan inancın tükendiği yerde, o beyhude ve yaşamla teması sayesinde kendini haklı göstermeye çalışan ancak bütün sarfedilen emeklere rağmen faydasız olan faaliyet doğmuştur. Bilgili ve güçlü iradeli insanların böyle faaliyetlerden nefret etmeye başlamalarını iyi bir işaret olarak görüyorum; bu nefretin örneklerini Kurt Hiller'in yayınladığı "Ziel" de de görüyoruz, ancak şu varki o kendini genelde de sanat düşmanı olarak görmektedir.

10. Bir sanat, ki bize yaşam verir; bir diğeri ki yaşamdan doğar (biz ona ihtiyaç sanatı dedik); bir diğeri, ki hayatı süsler; yine bir diğeri ki yaşamı çeşitlendirir ve belirler: bunların herbirinin herhangi bir şekilde yaşamla ilişkisi vardır ve herbiri şu veya bu anlamda onun içinde köklenmiştir. Bu şekilde Sözün içeriksizlik ve değersizliğini ispatlamış olduğum kanısındayım.

Tekrar ilk çelişkimize dönelim. Bir ihtiyaç sanatının varlığını kabul etmiş ve bir sanat gereksinimini arzulamıştık. İhtiyaç halinde emreden yaşamdır, fikri gereksinim ise yaşama hükmedenlerdendir.

Karakterim yaşamımın şeklini belirler ve yaşamımı hizmetine verdiğim tarafından belirlenir.

Burada ve başka yerde de temas noktalarında bir iki güç bizim için kavga edecek ve şu soruda karar vermemizi isteyeceklerdir: orada nereye kadar birlikte olacaksınız ve burayı ne kadar ciddiye alıyorsunuz? Ve arkadaş ile arkadaş arasında da gerilim doğacaktır. Zira birinin sanata iştirak etme talepleri diğerrinin savunmasıyla sürtüşecektir. Tekdir ile çok şey elde edilemez; ama gizli tekdir bile öyle birşeyi hissedeni senden uzaklaştırır. Demekki bir birliğin huzuru için özellikle ihtiyaç sahasında tehlikeler yatmaktadır ki ona aynı sahada değilse, aksine daha çok, müşterek manevi ihtimam ile tehdidin zararsız hale getirilebileceği gereksinimler sahasında karşı konulabilir. İzinli ve yasak olan yürülüş ve dans şarkılarının bir listesini yapmayı düşünmek bile caiz değil. Fakat müşterek manevi çalışma içinde olgunlaşan bir müşterek manevi stil, belki sanat ve ihtiyaç arasında artık tesadüfi olmayan bir dostluk ilişkisi oluşturabilir.

11. Acaba çalışma ve stilde böyle derin bir ortaklık mümkün müdür? Hayır bir birlik içerisinde bu olasılığı şüpheli görmüyorum, bilakis birliğin gerçekliliğini onunla ölçüyorum.

Yani acil olan, halktaki kötü gargaşanın dağılması ve birbirine ait olanların birbirlerini bulması ve diğerrlerinden ayrılmasıdır. Bir yürüyüş birliği tercihan yürüyüş için mevcutsa, bu talebi yerine getirmez veya çok az getirir ve manevi konularda müşterek gayretler pek birşey elde edemez. Ama eğer bir birlik için yürüyüş sadece tembellikten, uygar can sıkıntısından kaçışın önplanda görünen bir işaretiyse, ve birlik gerçekten birbirine ait olanları kapsıyorsa, o zaman müşterek bir manevi hayat, yabancı tavsiye olmaksızın, zorunlu olarak oluşacaktır. tavsiyeye en fazlasından dış mukavemetleri aşabilmek için ihtiyacı olacaktır ve müziksel yaşam açısından bunları daha önce belirtmiştim. Yani gerekli olan, kaostan doğan ve sonra kaosu besleyen bütün müesseselerden ayrılmasıdır.

12. Manen birbirine uyanların oluşturduğu bir grup, ancak kendi sorumluluk duygusu altında çalışabilir. Üzerine düşen, gayret etmek ve seç-

mektir, ama aramalıdır, zira alenen sunulanlar arasından seçim yapmak yeterli olmayacaktır. Nadiren oluşan şanslı durumlar bir tarafa, muhtaç olduğu faal sanatçıları gereksinimleri için aramalı ve istihdam etmelidir, ancak bu pratisyenleri lider yapmamalı; ve de müzisyeni ona müzik lideri olarak sunacak tesadüf de yine kendisi algılayabilmelidir.

13. Manevi süjeyi kendi sorumluluğunda seçmek, sanatsal eğitim ve fikir gerektirir. Ama eğer bir liderimiz yoksa, onu nerede kazanabiliriz? Tehlikeli çıkmaz sokakların ayrıldığı dar bir yol var. Müzik kendisi konuştuğu, yasalarını ifşa ettiği veyahut yasalarını aradığı zaman onu çok iyi hissediyoruz ve aslında herkes ondan birşey seziyor; ve onu herhangi bir amaç için, mesela tasvir veya ikna veya ruhsal tesir amacı için kullanılan veyahut kurala uygun ve geçerli olanın yerine maceranın arandığı müzikten ayırabiliyoruz. Müziği birbirleriyle bağlantılı bir kurallar bütünlüğü, böylece bir nevi manevi tür ve gerçek mevcudiyet olarak gördüğümüzde; herhalde hepimiz, bazılarının en büyük, en derin ve zengin komponist, bazılarınınsa eskimiş ve modası geçmiş bir öğretmen olarak, ancak ne kadar değişik yorumlansa da ortak noktada en büyük kural koyucu ve öğretici olarak gördüğü Johann Sebastian Bach'ı düşünürüz (tabii eğer böyle bir şeyi düşünebilme seviyesindeyse). Yaygın ve fırtınalı belirsizlikten kurtulup, sukunetin ama onun yanında ciddiyet, disiplin ve çalışmanın hakim olduğu emin bir limana sığınmak için bir kez Bach'ın müziğine konsantre olmayı, daha soğrusu sırf Bach sayesinde müziksel varlığın idrakine varmayı mümkün ve doğru olarak görüyorum, zira bugün de bu hususların en iyi onun sayesinde kazanılabildiği kanaatindeyim. Onun sayesinde güçlenmiş olarak, ancak o zaman başka ve emin olmayan diyarlara gitmeye cesaret edilebilir, güzellikler için açık görüş ve gücü, rüzgarın ve havanın kaprislerine karşı metaneti kazanır.

14. Ancak bu, geçici bir süre için dahi olsa, dünyadan kaçıştır ve böyle bir şeyin müşkülâtı vardır. Ve burada tekrar günümüzde yaşayan bir lider sorunu ortaya çıkmaktadır. Biz bunu daima tepemizde dolaşan, ama yaşamımızda çok seyrek, belki bir kez, belki de hiç cevaplanmayan asıl hayati sorun olarak görüyoruz. Lideri dört gözle beklemek ve ona hazır olmaktan başka birşey yapamayız. Uzmanlar muhakkakki vazgeçilmez kişilerdir, ancak oldukça alt sıralardadırlar, devamlı onların çevresine bakarak bakışlarımızı aptallaştırırsak, lider sessiz, görülmeden ve çağrıdan yanımızda geçip gidebilir. Ben burada isim vermekten çekinmek istemiyorum. Gustav Wyneken gibi doğuştan eğitimci biri müzikte de olsa çalışkan bir müzikçiyi, gerçek bir lideri işe alsın, ama bir Paul Vetter'i değil, bir Nikisch'i veya Max Reger'i ve de Richard Strauss'u da değil.

15. Alman dirayetinin temeli olan iyi düşünülmüş donanımlar, uygulayanların göreve olan sadakatları aynı zamanda sarsılmaz görünen vasatlığımızın da nedenidir. Zira üst seviye ihtiyaç sahipleri için biz, değer

yönünden düşmanlarımızdan on misli ilerde de olsak, çıldırtacak derecede çok vasat bir ulusuz ve halen bir şeyi öğrenmedikçe öyle kalacağız: Teşhis ettiğimiz lideri bağrımıza basarak kabul edeceğiz.

II- MÛSİKÎ İLE TEDAVİ⁸

Yazarı: Sandalen mit Wuifing von Rohr

Çeviren: Yrd. Doç. Dr. Ruhi Kalender

Dünya Sestir

“Başlangıçta söz vardı ve söz Tanrıyla birlikteydi... her şey O'nun aracılığı ile var oldu... hayat ondaydı ve hayat insanın ışığıydı. Ve ışık karanlığın içerisinde parlak ve karanlık onu yenemedi” Yahya İncili bu etkili sözlerle başlar.

Tanrısal bilincin enginlerinden yaratıcı güç yükseldi ve kendisini diğer her şeyin oluştuğu sözün ve evrensel müziğin sesi olarak dile getirdi.

Doğu'da ya da Batı'da olsun, her dönemde bütün kültür çevrelerinde benzerini bulmaktayız.

*Ey Allahım, ruhumu musikî nağmelerinin
aktığı kutsanmış o yere götür,
gizemli ufkunun üzerine çık,
ey cesur ruh yukarıdan gelen mûsikiyi dinle .*

Mevlâna Rumî

Hakikat, gerçek sözle tanınır. Tanrının ululuğu ancak gerçek sözle övülür. Shabd Dhun ya da ses akışı hem gerçek bilgi hem de meditasyondur, ancak yine de bu tasvir edilememektedir.

Gura Nanak

İnsan yalnızca ekmekle yaşamıyor, aynı zamanda Tanrı'nın ağzından çıkan her bir sözle yaşıyor.

Sûfiler, sözün Hintli Nada ve Bani'de, Sih'li Naam ve Shabd, Kalam ve Nida-i Asmani'de Pisagor'un etkilediği alanın müziği ya da mistik Teosofi öğretisindeki sessizliğin sesi olduğunu söylerler.

8. Bu makale, Almanya'da, Duisburg Şehirkütüphanesinde bulunan “Einklang Heilen mit Musik” (Ahenk-musikî ile Tedavi) adlı kitabın 13-16 sahifelerinden alınmıştır. Kitap, 1995'de Münih'de basılmıştır.

Öz, iç sözün sesi ruhla onun tanrısal kökeninin arasında bir köprüdür.

Öz mûsikî, insanı geldiği ve doğma hakkına sahip olduğu ve asıl yaşam amacını oluşturan birliğe götürebilir. Bu mûsikî en içten ve bilinçli bir ruhla algılanabilir ve dolaysız olarak dinlenebilir.

Yapay mûsikî âletleri ise, iç (öz) Mûsikî, yüzeysel olarak dinletmek, hissettirmek, bilinçli insan olmanın mucizesini hatırlatmak, yaratan ve bütün yaratılanlar arasındaki uyumu sağlamak için, bir deney olarak ortaya çıkmıştır. Dış yapay musikî kaybolan bir cennetin güzelliğini, bütün canlıların barış dolu ve dinamik birliğini hatırlatmak için bir deneydir (sınavdır.)

Bestelediğimiz, çaldığımız ve dinlediğimiz mûsikî canlıysa, meditasyon açısından uygun, yani ruhsal, manevi amacına ulaşmışsa, uyumlu, canlı ve olumlu sonuçlar vermişse, o müzik bizi, gizemleri çözülmesi gereken hayatın büyüünden haberdar eder.

Mûsikî bizi neşelendirir, etkiler, sarsar, bizi küçük dünyamızın içinden alıp, bütün yaratılışın mûcizevî birliğinin içine, uyuma götürür. Doğru mûsikî, bize ruhumuzun, sesin mükemmel temel yasasıyla olan yürekten bağlılığın bilincini ve Tanrı'nın neden olduğu sevgiyi ve gücü verir.

Mûsikî, sezgisel anlayışı; ruhsal ve bedensel iyileştirmeyi sağlar.

Alman romantizmi'nin şâirlerinden Joseph von Eichendorf (1788-1857), yaşam boyunca ve bütün dünyada işitilen, şarkı dinlerken karşılaşmak zorunda kaldığımız "büyülü söz" den söz etmiştir.

Canlı, coşkulu mûsikî, bize anlaşılmasız bir şekilde, bizi mutlu kılan, iyileştiren, yücelten, bilincimize vardırıan gizemlerle dolu ülkelerin kapılarını açan büyümlü bir söz gibidir.

Dünya bir sestir. Bütün yaratılış bu ilk tek sestem olmuştur. İnsanlar eskiden beri gökyüzü tabakalarının evrensel olarak geçerli olan uyum yasalarına göre oluştuklarını biliyorlardı.

Yunan düşünürü, matematikçi, mistik ve müzisyen Pisagor, hastalarına çeşitli musikîler dinleterek uyutuyordu. Bunun sonucunda, mûsikînin terapi (tedavi) gücünü buldu ve bir dizi hastalıkların bu yöntemle tedavisi için reçeteler yazmış (ne yazık ki bütün bu somut bilgiler günümüze kadar ulaşmamıştır. Onun sadece bunları yaptıklarını bilmekteyiz.) Tıbbi tedavi için Homer'in (M.Ö. 8 yy.) Odyse ve İlyas'ta destanından hastalara seçtiği şiir parçalarını da yazmıştır. Pisagor'a göre mûsikî ve matematik yasaları arasında, matematiksel orantılar ve müziksel uyum arasında do-

laysız ve değişmez bir ilişki vardır. Pisagor'un bizzat kendisi o dönemdeki Yunan mûsikîsini yedi ses türü ile bir deney yapmış ve şu sonucu bulmuş; bu yedi ses türü insanda farklı ruhsal, psikolojik durumlara neden olmaktadır. Mûsikînin insan üzerindeki ruhsal etkisini önemle vurgulayan, tarihte çarpıcı örnekler bulunmaktadır.

Pisagor'un bir öğrencisi olan Empedokles (M.Ö. 480-430) eve kaba güç kullanarak giren bir adam tarafından kılıçla tehdit edilen konuğun olduğu bir evin sahibinin, Anchitus isminde birinin hayatını, o sırada çalışan mûsikînin makamını değiştirerek kurtarmış.

Eski Yunan Sağlık Tanrısı, bugün dahi tıp mesleğinin dayandığı, Yunan doktorlarının atası olan Tanrı Apollon'un oğlu olan Askeliop, hastaların yanında yüksek sesle trompet çalarak siyatik ve diğer damar hastalıklarını iyileştirmiştir.

Alman gökyüzü bilimcisi düşünür Johannes Kepler (1571-1630) bütün dünyada geçerliliği olan müzikal yasalara bağlı olan bir dünya uyumundan söz etmektedir.

Mûsikî düşünürü Rudolf Haase, Kepler'in yasalarını yaklaşık şöyle yorumlamaktadır:

Kepler'in uyumla ilgili görüşü, işitme duygusunun özelliği ve mûsikînin esas yasaları ile bağdaşabilen bilimsel olarak kanıtlanabilen yasalara ve yöntemlere dayanmaktadır.